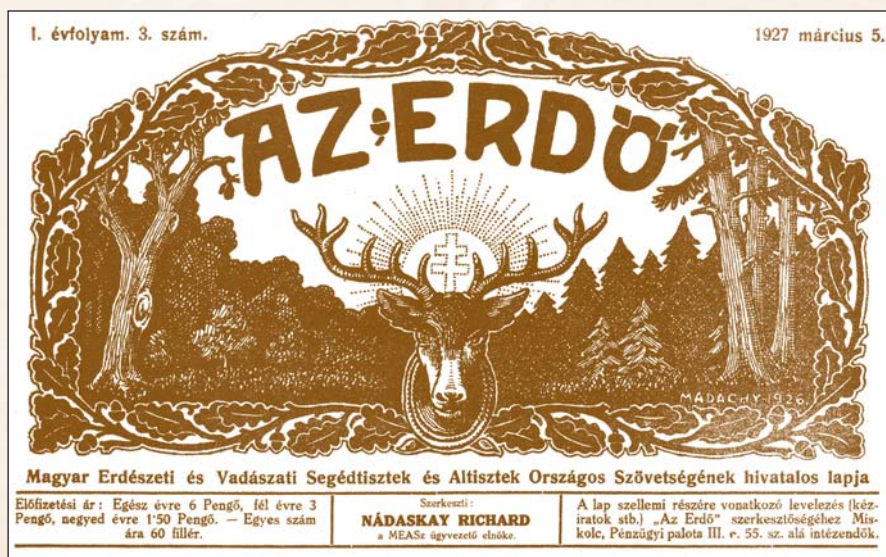

„A régmúlt időbeli erdészek szabadulása”

A nemrég elhunyt gerecsei származású Karnis Gábor erdőmérnök — akit a sors a Börzsönybe irányított — és a Börzsönyi Mazányi Imre hercegprímási uradalmi körvadász — akit a sors a Gerecsébe irányított — emlékére. Ezen felül a nem régen elballagott erdésztanulók figyelmébe is ajánlom a drégelypalánki erdész alábbi visszaemlékezését egykori erdészé „avatásáról”. Szolgáljon számukra is tanulságul.

„Hallom és olvasom a mai ifjú erdész-társaimtól, hogy régen nem is voltak erdészek, hanem csak kocsisokból stb. átvedlett jágerok, hát ez kérem nem áll! Igenis, hogy voltak! 1879 előtt, minden becsületes uradalomban, ha az még nem is volt oly nagy, hanem csak kicsi, az erdészifjak szabadultak, ezekből lett az erdész. Aki ezt elmulasztotta, nem lett erdész, hanem csak csősz – készarva nem mondom, hogy erdőőr. Az erdészlet a vadászattal egybekapcsolt volt. Annak idején az erdésznek egyszersmind vadásznak is kellett lenni, s mint ilyen, utolérhetetlen a maga nemében. Nimródok voltak egytől egyig! Ezért itt most a szabadulást óhajtom ismertetni, mert bizony manapság már édes-kevesen vannak azok, akik ezen igazán szép aktusnak tanúi voltak. Szép volt az, nagyon szép. De bizony költséges is nagyon. Az én apámnak többet került, mint bármelyik testvéremnek a lakodalma!

Én ugyanis 1875. november 16-án szabadultam. Gyönyörű vasárnap volt. Mintha az Isten is örült volna neki. Eljött a nagy nap. Előzőleg személyesen vagy levélben kellett meghívni az examinátorokat (vizsgabiztosokat). Rendszeresen kettő (néhol három) volt. A szabadító-examinátor, ha csak a közelben volt egy nagyobb uradalom, annak a főerdésze, vagy legalább körerdésze kellett, hogy legyen, kisebb cím nem szabadíthatott. Nekem a nagyoroszi gróf Berthold-uradalom főerdésze, *Havas József* úr és *Hausner Péter* primási uradalmi körerdész – különben keresztapám – jutott. Meghívattattak a környékbeli erdészek, uradalmi tiszt urak, jó barátok, leányok, asszonyok, meg az elmaradhatatlan koszorúslányok. Ilyen kettő volt, a vidék legszebb lányai. Az én szabadulásomon ott volt a vármegye alispánja, *Madács Ágoston* úr csesztvei földbirtokos, *Szerémy Gábor* főszolgabíró úr, Balassagyarmatról, Tillmann

gazd. felügyelő és Heszterényi intéző urak, és sokan mások.

Amikor mind együtt voltak, a két fehér ruhás felkoszorúzott szép koszorúslány között, virágsokorral, a közepen megjelent a szabadítandó ifjú. A koszorúslányok jobbról-balról, tálcán virágok között, déli gyümölcsöt, narancsot stb. tartottak (*1877-ben a szerk!*). Az ifjú kilép a koszorúslányok közül, az első examinátor elé megy s kéri felszabadítását, átadja írásbeli dolgozatát, ami két részből áll: erdészlet és vadászat.

Az examinátor azt átveszi és fennhangon a jelenlévők előtt felolvassa, és a két examinátor aláírja, ad acta az asztalra teszi, most kezdik a szóbelit. Akkor még nem volt Bedő, sem Lázár szakkönyv, én is Hoffmann könyvből tanultam. Az examinátor kezében van a könyv, de nem abból kérdez. Rendszeresen az egyik examinátor az erdészletből, a másik a vadászatból vizsgáztat. Az erdészletből az első examinátor az erdőmivelés, fakitermelés, az erdő felújítása, zsiros gubacsszedés, szárítás bánásmódja (akkor még nem volt cserkéreg-hántás, ami nem is nagyon üdvös a tölgyesekre), a gubacs értékesítése, a fafelmérés (abban az évben lépett életbe a méterrendszer) témákból. Bizony itt egy kicsit melegem volt, a két szép fiatal leány között állva, meg fiatal is voltam, nem tagadom drukkoltam. Ezután jött a felügyelő úr egy „pofonütöt” kérdéssel: „Mit tennék, ha egy darab erdőt tövestől kellene kiirtani és egy ideig, amíg más fanemekkel betelepítem, kertes használatra veszem, mily magvakat termelnék ott?” – Gondoltam: ez is jobb lett volna, ha otthon marad. A szolgálbí-

rő úr meg a fatolvajokkal, orvvadászokkal, büntetőtörvénykönyvvel melegített meg. – Gondoltam, ezt is kár volt apámnak meghívni. – No most már jött a vadászat. Itt keresztapám volt a vizsgáztató. Kérde tőlem, tudom-e mi az a „szarvasbögés”. Bezzeg akkoriban még nem is hallottam szarvast bögni, de élő szarvast sem láttam a közelemben. A szarvasvadászatnál akkorjában a jelenleg dívó szép cserkészetnek még híre-hamva sem volt! Csak lesezés, no meg a kopókkal való hajtás járta. Ezután azt kérde a keresztapám: „No, Imre, tudod-e hol van az őz epéje?”. Bíz azt nem tudom, őzet még sohasem boncoltam. Nevettek is mindannyian, s látva zavaromat azt mondja keresztapám: „No fiam hát a farka hegyén!” Akkor kaptam észbe, az őznek nincsen farka, így hát epéje sincs – mondtam büszkén. Így gyötörtek, kínoztak vagy két órán keresztül, s hozzá még úgy ott állni két szép lány között, bizony cudar melegem volt. De végre kiléphettem az examinátor elé.

Ő közelebb lépve hozzám s leoldva oldaláról a vadász kardot, annak szíjjazatát felcsavarta, úgy állt a hátam mögé, s akkor azzal hármat jól rám vert, egyet a „Hazáért és Királyért s a kenyéradó gazdáért”, egyet az „Erdészeti és Gazdasági tiszturakért” és végül a legkiadósabbat az „Egész Erdészeti személyzetért”. Ezzel fel voltam avatva!

Ezután a kardot (nem Hirschfangert) a derekamra kötötte, kezét fogott velem és sok jó szerencsét kívánt a szép erdészkedéshez.

Most már mint erdész odaléptem a szüleim elé kézcsókolásra, s ott köztük

állva sorba jött a sok vendég, ki-ki kezét fogva szeretettel köszöntöttek és kívántak sok szerencsét a „Jäger-avatásnál” elmaradhatatlan füstösök pedig húzták hozzá a tust.

A legkellemesebb rész következett, ezek után a késő estig tartó sokfogásos díszlakoma, amelynél az asztalfőn a két koszorúslány között ült a felszabadult „JAGER”, a nap hőse. Jobbról-balról a két examinátor s úgy a kor és rang szerinti sorba a többi sok és díszes vendég. Jó hosszúra nyúlt el az ebéd, volt is ott mit enni s inni. Magamnak is jó borom volt, az uradalom is adott a javából. Tillmann felügyelő úr is kirukkolt 36 üveg-

gel (18 vörös, 18 fehér) az 1836. évi borszónyi termésből.

A lakoma végével táncra perdültünk, húzta a cigány, állt a bál kivilágos virradatig. Közben a gazdám összehívta a cselédséget s eléjük állítva engem, tudtukra adta, hogy már most én „IFIÚR” lettem s azzal másnapra az egész cselédségnek szabadnapot rendelt, hogy hadd mulassák ők is ki magukat.

Volt is ott miből mulatni, mert a fent említett 36 üveg borhoz az uradalom adott 6 hízott juhot, 2 hektó bort, s este felé már a cigányok is úgy becsudálkoztak, hogy alig tudtak muzsikálni. Így festett a régi, jó világban egy igazi erdész-ja-

ger avatás. Mindezt pedig azért írtam le, ifjú társaim okulására, hogy bizony az öregek is megérdemlik, hogy megbecsüljék őket fiatalabb KARTÁRSAIK, mert e fiatalok is megöregszenek s nekik is jól fog esni az utánuk következő fiatal-ság megbecsülése. Ezért mondom: Szeressük egymást s az Isten is szeretni fog bennünket. Kedves kartársaim, szívemből üdvözöllek benneteket!”

MAZÁNYI IMRE

prímási uradalmi körvadász

Forrás: „AZ ERDŐ”(1927), I. évf.,
11.sz., október, MEVME

Közreadja: **Inokai Balázs,**
erdőmérnök

100 éve hunyt el Lakatos Károly (1853—1914)

Lakatos Károly a millenniumi Magyarország jeles madártani és vadász szakújságírója és tudósa volt. Székely család sarjaként 1853. július 23-án született Győrben. Polgári iskoláit Nagykanizsán és Zalaegerszegen végezte. Magánéletére vonatkozó életrajzi adatai alig ismertek. Kortársa, Móricz Pál szerint a selmecebányai akadémián erdész- és vadászmeisteri képzésben részesült. 11 évesen kezdett el madártannal foglalkozni, és már 14 éves korától vadászott. Alkotói éveinek jelentős részét Szegeden töltötte. 1897-ben Budapestre költözött, „A Természet” című újonnan induló lap szerkesztője lett. Közvetlenül két lapnak dolgozott. Több száz szakmai, elsősorban vadászati és madártani írást jelentetett meg, többek között az Erdészeti Lapok, a Vadász Lap, az Erdészeti Újság és a Magyar Erdész című újságokban. Ez utóbbi folyóiratnak 1905-től vadászati főmunkatársa is volt.

Szakmai munkásságának kiemelkedő részét képezi kilenc könyve. Időrendi sor-

rendben 1882-ben jelent meg az első könyve „Magyarország nappali orvadásai” címmel, amely az első hazai, nappali ragadozó madarakról írt monográfia. 1891-ben adták ki „Vadászati és madárszati emlékeimből” című újabb könyvét. Többek között a később híressé váló szegedi Fehér-tó rendkívül gazdag madárvilágáról írt, és a pusztuló kócsagokra hívta fel a figyelmet. 1897 elején jelent meg a „Vadászhit. A magyar vadászbabonák és biedelmek kultusza” című kötete, amelyet 1910-ben bővítve másodszor is kiadtak. 1897-ben ugyancsak Szegeden adták ki „Természeti és Vadászképek” című munkáját, amelynek novellái veteksenek kortársa, Bársony István leírásaival. Ezzel a könyvével a természetleírás kiemelkedő alakjai közé emelkedett. Budapesti éve kezdetén, 1899-ben került ki a nyomdából „A császármadár és vadászata” című munkája. Ezt követi az 1903-ban Szegeden

megjelentetett „A vadászmeisteriség könyve (Szakvadász a gyakorlatban)” című 544 oldalas monográfiája, amely vadászati szakírói tevékenységének az életműve. 1904-ben Szegeden adták ki „Az erdei szalonka és vadászata. (Vadászati monográfia.)” című munkáját, amely szintén két kiadást ért meg. Már betegesen jelentette meg 1910-ben „Magyarország orvadásai faunája. (Nappali és éjjeli ragadozók.) Vadászati részzel.” című kiemelkedő monográfiáját szintén Szegeden.

Élete végén idegsorvadást kapott, és elborult elmével egy pesti klinikán hunyt el 1914. április 15-én, szinte mindenkitől elfeledetten. Kiemelkedő és hatalmas szakirodalmi munkássága gyorsan feledésbe merült. Könyvei napjainkban igazi ritkaságok. Szerencsére némely könyvét reprint formában újra kiadták.

Andrés Pál

erdőmérnök tanár

Új belépők

Balassagyarmati Helyi Csoport: Lendvai László egyéb középfok; **Bp. HM Helyi Csoport:** dr. Winkler-Ráthonyi Norbert erdőmérnök, Winkler-Ráthonyi Zsuzsanna erdőmérnök, Nagy Szilvia egyéb felsőfok; **Csongrád megyei Helyi Csoport:** Losonczi Áron egyéb felsőfok; **Debreceni Helyi Csoport:** Gabnai Mária erdőmérnök, dr. Gabnai Ernő erdőmérnök; **Miskolci Helyi Csoport:** Zsigmond István egyéb felsőfok; **Pápai Helyi Csoport:** Csizsár Adrienn erdésztechnikus; **Soproni Helyi Csoport:** Pintér Tamás; **Szolnoki Helyi Csoport:** Papp Ádám erdésztechnikus; **Szombathelyi Helyi Csoport:** Merkei Gábor erdőmérnök, László Attila erdésztechnikus; **Tamási Helyi Csoport:** Dudás Szabolcs erdőmérnök; **Vértesi Helyi Csoport:** Emmerling József fajipari felsőfok, Varga Karola egyéb felsőfok; **Veszprém VM Helyi Csoport:** dr. Nagy Miklós Tamás erdőmérnök, Övegesné Kóber Zsuzsanna egyéb felsőfok, Posgay Attila erdőmérnök, Schenek Tamás egyéb felsőfok; **Zalaegerszegi Helyi Csoport:** Horváth Tamás erdésztechnikus, Bicsák Erika egyéb felsőfok.